

**Návrh téz a obsahu novej koncepcie ochrany prírody ako výsledok diskusie
na druhom pracovnom stretnutí k príprave novej koncepcie
25.-26. novembra 2014 v Banskej Bystrici**

za účasti členov Pracovnej skupiny ŠOP SR pre prípravu novej koncepcie

Základným poslaním ochrany prírody je ochrana hodnotných prírodných území a druhov s ohľadom na aspekty dlhodobého plnenia funkcií ekosystémov, zachovania biodiverzity a ekologickej stability, rozvoja trvalo udržateľného života a kvality životného a kultúrneho prostredia obyvateľstva.

Základná téza, ktorá sa má pomocou koncepcie ochrany prírody dosiahnuť

- Spoločnosť chápe a podporuje ochranu prírody ako prostriedok na udržanie alebo dosiahnutie dobrej kvality životného prostredia pre obyvateľov a zložky prírodného prostredia a pre trvalo udržateľný rozvoj

Tézy, ciele a úlohy ochrany prírody na Slovensku

- Ochrana prírody je prostriedkom na podporu regionálneho rozvoja a kvality života obyvateľov
- Ochrana prírody zabezpečuje priaznivý stav druhov a biotopov a plnenie medzinárodných záväzkov a národných záujmov pre zachovanie biodiverzity
- Ochrana prírody zabezpečuje zachovanie najvýznamnejších anorganických javov a prvkov
- Ochrana prírody podporuje starostlivosť o krajinu
- Ochrana prírody je súčasťou synergicky pôsobiacich stratégií na ochranu zložiek prostredia a udržateľný rozvoj a zmiernenie klimatických zmien
- Ochrana prírody na Slovensku je súčasťou celoeurópskych a celosvetových snáh na ochranu biodiverzity

Návrh obsahu novej koncepcie ochrany prírody na Slovensku

Jednotlivé tézy, ciele a úlohy ochrany prírody budú doplnené o slovný komentár s vysvetlením dôležitosti, terajších nedostatkov a potrieb. Ich naplnenie prostredníctvom najdôležitejších opatrení bude v prílohe.

Spoločnosť chápe ochranu prírody ako prostriedok na udržanie alebo dosiahnutie dobrej kvality životného prostredia pre obyvateľov a zložky prírodného prostredia a pre trvalo udržateľný rozvoj

Vláda SR:

- Uznáva ochranu prírody ako verejný záujem;
- Vytvára podmienky pre pochopenie hodnôt, významu a úžitkov, ktoré poskytujú ekosystémy a pre platby za ekosystémové služby;
- Podporuje všetky formy komunikácie, konzultácií a spolupráce na rôznej úrovni a vytvára podmienky pre efektívnu environmentálnu výchovu, vzdelávanie, osvetu, budovanie kapacít a spoluprácu so zainteresovanými subjektmi;
- Podporuje a vytvára podmienky pre rozvoj stabilnej inštitúcie ochrany prírody pôsobiacej na základe vedeckých poznatkov a so zodpovedajúcou profesnou štruktúrou;
- Vytvára podmienky pre činnosť neštátnych subjektov, samospráv a mimovládnych organizácií pôsobiacich v tejto oblasti.

Ochrana prírody je prostriedkom na podporu regionálneho rozvoja a kvality života obyvateľov

Vláda SR:

- Podporuje vytváranie regionálnej značky pre chránené územia;
- Podporuje regionálne projekty a využívanie finančných mechanizmov a nástrojov pre regionálny rozvoj;
- Podporuje jemné formy cestovného ruchu v chránených územiach a vytvára podmienky pre rekreačné využívanie chránených území (tam, kde je to vhodné a prijateľné z hľadiska ochrany biodiverzity);
- Podporuje rôzne formy trvalo udržateľného regionálneho rozvoja aj mimo chránených území, najmä tradičné formy hospodárenia v krajine;
- Podporuje spoluprácu s miestnymi obyvateľmi a rôznymi subjektmi v rámci biosférických rezervácií (Program UNESCO MaB) ako jedného z nástrojov regionálneho rozvoja pri zachovaní prírodných hodnôt;
- Podporuje zapájanie súkromného sektora do činností ochrany prírody.

Ochrana prírody zabezpečuje priaznivý stav druhov a biotopov a plnenie medzinárodných záväzkov a národných záujmov pre zachovanie biodiverzity

Vláda SR:

- Podporuje vytváranie zodpovedajúcej sústavy území európskeho významu, chránených vtáčích území a území medzinárodného významu v spolupráci s vlastníkami, správcami a užívateľmi pozemkov;
- Podporuje vytvorenie objektivizovanej prepojenej siete chránených území pozostávajúcej z prísne chránených (bezzásahových) a aktívne manažovaných území, v súlade s medzinárodnými štandardmi a v spolupráci s vlastníkami a užívateľmi pozemkov;

- Podporuje a vytvára podmienky pre efektívne spravovanie a riadenie sústavy chránených území, diverzifikáciu spravovania a ekonomických modelov financovania chránených území a za tým účelom spracovanie štúdie vhodných modelov spravovania a financovania chránených území a zavedenie do praxe najvhodnejšieho modelu;
- Podporuje vytváranie a aktualizáciu národných červených zoznamov ohrozených druhov a biotopov;
- Podporuje zachovanie životaschopných populácií pôvodných druhov a biotopov a vytváranie a realizáciu programov starostlivosti a programov záchrany pre ohrozené druhy a biotopy;
- Podporuje vytvorenie a realizáciu stratégie pre invázne nepôvodné druhy rastlín a živočíchov;
- Podporuje prevenciu a boj proti pytliactvu, nelegálnemu obchodovaniu s ohrozenými druhmi a inej trestnej činnosti v oblasti životného prostredia;
- Podporuje a vytvára podmienky pre ekologickú konektivitu v krajine, ochranu, vytváranie a obnovu ekologických koridorov a odstraňovanie migračných bariér pre živočíchy, vytváranie zelenej infraštruktúry v súlade s európskou stratégiou;
- Podporuje programy a projekty na obnovu a udržiavanie ekosystémov a krajiny, vrátane tradičných foriem využívania krajiny v prospech pôvodných druhov a biotopov;
- Vytvára podmienky pre udržateľný systém monitorovania druhov a biotopov;
- Podporuje budovanie a rozvoj databáz a mechanizmov na sústreďovanie a sprostredkovanie všestranných informácií pre rozhodovanie v oblasti ochrany prírody a jej propagáciu;
- Podporuje a vytvára podmienky pre základný a aplikovaný výskum pre ochranu prírody.

Ochrana prírody zabezpečuje zachovanie najvýznamnejších anorganických javov a prvkov v prírode

Vláda SR:

- Podporuje identifikáciu a ochranu významných geomorfologických javov, geologických útvarov, geologických profilov, jaskýň a krasových útvarov a cenných hydrologických útvarov;
- Podporuje rozvoj sprístupnených jaskýň ako náučných lokalít ochrany prírody;
- Podporuje výskum, monitoring a mapovanie anorganických javov;
- Podporuje a vytvára podmienky pre ochranu nerastov a skamenelín.

Ochrana prírody podporuje starostlivosť o krajinu a ochranu kultúrneho dedičstva

Vláda SR:

- Vytvára podmienky pre ochranu a zachovanie krajinného rázu;
- Podporuje výskum typov krajiny a krajinárskych hodnôt území a regiónov;
- Podporuje zabezpečenie starostlivosti o krajinu osobitným zákonom;
- Podporuje spoločné úsilie pri zachovaní prírodného a kultúrneho dedičstva a spoločný manažment krajiny subjektmi ochrany prírody, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva,

územného plánovania, obcí a súkromného sektora v krajinársky cenných územiach s využitím dostupných finančných mechanizmov.

Ochrana prírody je súčasťou synergicky pôsobiacich stratégií na ochranu zložiek prostredia a zmiernenie klimatických zmien a pre udržateľný rozvoj

Vláda SR:

- Uznáva význam ochrany prírody pri realizácii opatrení prijatých stratégií (najmä pre ochranu biodiverzity, adaptácie na klimatickú zmenu, vodohospodárskej politiky a vodného plánu Slovenska, protipovodňových stratégií, národného lesníckeho programu, poľnohospodárskej politiky a rozvoja vidieka, rozvoja cestovného ruchu a i.) a podporuje presadzovanie riešení založených na prírode ako nákladovo efektívnych opatrení;
- Podporuje zabezpečenie monitoringu vplyvu klimatickej zmeny na biotu;
- Podporuje integrovanú ochranu prírody;
- Podporuje všetky formy komunikácie, dialógu a konzultácií v záujme ochrany prírody a krajiny s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a rôznymi sektormi.

Ochrana prírody na Slovensku je súčasťou celoeurópskych a celosvetových snáh na ochranu biodiverzity

Vláda SR:

- Vytvára podmienky pre aktívnu participáciu pri tvorbe a dôslednú implementáciu smerníc a nariadení EÚ (o biotopoch, vtákoch, obchode s ohrozenými druhmi, invázných nepôvodných druhoch a i.) a medzinárodných dohovorov a programov, ku ktorým SR pristúpila¹;
- Podporuje bilaterálnu a cezhraničnú spoluprácu pri dosahovaní cieľov ochrany prírody;
- Podporuje rozvojovú pomoc menej rozvinutým krajinám, ktorá je v prospech biodiverzity a ochrany prírody.

¹ Najmä:

Dohovor o biologickej diverzite (CBD)
Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (WHC)
Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (Ramsarský dohovor)
Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (CITES/Washingtonský dohovor)
Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (CMS, Bonnský dohovor)
Dohoda o ochrane africko - euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva (AEWA)
Dohoda o ochrane netopierov v Európe (EUROBATS)
Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Bernský dohovor)
Európsky dohovor o krajine
Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Karpatský dohovor)
Dohovor o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier
Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom využívaní Dunaja
Program Človek a biosféra (MaB) UNESCO